

PAR ATDALĀMĀS PREPOZĪCIJAS *IE* NEIENĀKŠANU LATVIEŠU VALODĀ

Dainis Zeps¹

Ievads.

Latviešu valodā varētu būt bijusi lietošanā prepozīcija *ie*, ekvivalenta ar *iekš*, ko valodnieki, sk. Endzelīns, neiesaka lietot. Kāpēc *ie* nav ienākusi valodā? Kādi tam būtu bijuši lingvistiskie cēloņi?

Aplūkojot divus gramatiķu skatījumus, A. Bīlenšteina un J. Endzelīna, redzam, ka prepozīcija *ie*- ir atzīmēta kā tāda, proti, prepozīcija, bet kas lietošanā kā atdalāma neparādās. Līdzīga prepozīcijas *ie*- būtu *iz*, ar pretēju nozīmi, bet citādi analogas. Par pēdējo Endzelīns saka, ka tā tautas mutē vairs nav pazīstama, izņemot kādus apgabalus.

Mūsu jautājums rastos, vai kādreiz valodā nav bijusi prepozīcija *ie*? Vai, arīdzan, kādu autoru lietošanā šāda prepozīcija būtu parādījusies? Bez jautājuma, vai šāda prepozīcija ir bijusi, vēl cits, vai prepozīcija *ie* ir tiesīga pastāvēt šodienas valodā. No minēto valodnieku traktējuma neseko, ka *ie*- nevarētu būt arī kā atdalījusies prepozīcija. Valodnieki tikai fiksē faktu, ka tas nav noticis. Bet, piemēram, *iz* gadījumā tas noticis bijis.

Blakus vēl minama prepozīcija *no*, kura valodā ir lietošanā. Visas trīs, *no*, *iz*, un eventuālā *ie*, prasa ģenitīvu, vai ablatīvu. Pēdējais apstāklis saka priekšā, ka visas trīs mums jāuzlūko kā ablatīvas prepozīcijas ar katra savu nozīmju pārklājumu. Tas arī palīdz nošķirt *ie* no it kā tīri lokatīvās funkcijas partikulas.

Šī raksta ietvaros runāsim par *ie* kā lietošanā, gan ierobežoti, esošu prepozīciju, jo [9,10] tā ir lietota.

Prepozīciju *iekš* un *ie* rekcija un nozīmes.

Vispirms jau *ie* var uzlūkot kā *iekš* aizstājēju, un tādēļ tā prasa ģenitīvu (vienskaitlī): *iekš meža*, *ie meža*. Jau [Ulmann, 1972] min *iekš* kā nevis tīru lokatīvu aizvietojošu prepozīciju, bet pretstatu *ārpus*, teiksim, *iekš meža* = *iekšpus meža* pretstatā *ārpus meža*.

Prepozīcija *ie*, ja tādu pieļaujam, nešķiet esam vienkāršs *iekš* ekvivalents pēc nozīmes. Latviešu valoda īsti to neatbalsta, vairāk liekot domāt, ka *ie* ir liekama blakus prepozīcijām *iz* un *no*. Visas tās prasa tātad ablatīvu, tātad kā tādas vispirms uzlūkojamas, kā ablatīvas prepozīcijas ar nozīmju diferenciaciju šajā ablatīva funkcionalitātē. Ja prepozīcijām *iz* un *no* ir šķiršanas nozīmes, proti, primārā ablatīva funkcija, tad *ie* ir pretstats, uz ko jau norādīja [Ulmann, 1972] ar *iekšā*, *iekšpusē* – *ārpusē* pretstatu.

Vai *ie* der lokatīvā nozīmē fiziskā kontekstā, proti, lokalizācijas nozīmē telpā vai laikā? Visdrīzāk jau nē, kaut arī iespējami pozitīvi piemēri var atrasties, īpaši variējot ar deminutīva nozīmi, vai vēl kādu citu *ie*-nozīmi. Bet *ie* var derēt lokatīvos ar pārnestu nozīmi, sevišķi, reliģiskos tekstos, piem. *ie Kristus*, lai izvairītos no *iekš Kristus eiς Χριστόν* atveidojumā. Autors lietojis *ie* tieši šādā kontekstā [9,10], proti,

¹ Autora adrese dainize@mii.lu.lv

tulkojot no grieķu un latīņu valodas. Pieļauju gan, ka esmu bargi kritizējams arī šajos savos dažos piemēros.

Prepozīcijas *ie* saprašānai mums jāņem palīgā arī prepozīcijas, adverbi *iepretim, iepriekš, iepakaļ, iesānis*, *utt*, proti, ar deminutīva funkciju, kas jau labi redzama adjektīvos, kā, piem., *iedzeltens*.

Piemērs ar *ie* un bez tās.

Piemēram, teikumā *Dieva gara kalpošana nav ie tēriem, vai ēdamā aizliegumiem*. Var to pasacīt arī *Dieva gara kalpošana nav tērpos, dēļ tēriem*, vai arī *dzian tērpu dēļ*. [3]. Bet, ja pieļaujam iespēju pie divām jau esošajām pievienot arī konstrukciju ar *ie*, mums paveras iespējas variēt. *Kalpošana tērpos* – pārklāšanās ar pavisam citu nozīmi. *Kalpošana dēļ tēriem* – atkal tas pats, pavisam cita nozīme uzklājas. *Kalpošana nav ie tēriem* – tāpat neizslēdz blakus nozīmju uzklāšanos, bet palielina iespēju nošķirties no kādiem ierastiem paņēmieniem, kur lokatīvam uzkrājam nelokatīvu funkciju. Ja mums bieži tulkojamajā tekstā konstrukcija *in Christo*, mēs to varam atveidot divējādi, *Kristū*, vai *ie Kristus*, vienu vai otru konstrukciju izvēlots pēc labskanīguma vienā vai otrā teikumā.

A. Bīlenšteina, J. Endzelīna uc citējumi.

Pie Bīlenšteina [1]:

Lpp.235: pie Verba sastāvdaļas:

\$463:

4. i gerade in der Composition gern ě gesprochen,

a) i = hinein (local), cf. iemest hineinwerfen; idūt, in die Hand geben.

b) bezeichnet den Anfang einer Handlung, ieņemt „annehmen”, d.h. anfangen zu nehmen, iegriest z.B. maizi Brot anschneiden; ielaist z.B. muzzu das Fass anzapfen.

c) mit der vorhergehenden Bedeutung scheint sich eine deminutive zu verbinden z.B. iesāpēt, etwas schmerzen, ierūkt etwas donnern.

Lpp.300:

\$609, Heutzutage nicht in isoliertem Gebrauch, sondern nur in Zusammensetzung kommen folgende Praepositionen vor:

1. at= a) herzu (lat. Ad): von – weg (russ. ot); c) zuruck (\$461),
2. ie- = hinein (\$463),
3. prie, (prie lth. prē russ pri) bei, neben, nur noch in wenigen Nominalcompositionen vorhanden, cf. prievītis, flach geflochtenes Strupfband, prie-d(a)s (m), priedavas, (Pl. Fem.) Zugabe.
4. sa, zusammen – mit (\$469)
5. u, von –weg, (russ. U), heite nur noch in einem einigen nominalen Composit. Vorhanden, wo es die Stelle der Negation vertritt: u-bags, Armer, Bettler, (=na-bags).

Pie J. Endzelīna [2]:

Lpp.153: ie-

\$379, ie- = pr. ne, ģerm. In, gr. ne u.c.

Nominālie salikteni pa daļai radušies no prepozīcijas savienojumiem ar locījumiem, piem., ierocis (lei. irankis),

Ar atribūta nozīmi ir ie-, formām iesarkans, ieskābs, u.c.; sal. gr. empikros, u.c., senisl. iraudr „iesarkans” u.c.

\$380:

Kā lieto verbu priedēkli ie-, rāda šādi piemēri: ieiet, ienākt; ieļaut (kādu gabalu laukā), iegriezt maizi, ielaist mucu, iejāt zirgu (iedresēt jāšanai); ieteikt; iemigt; iemīlēties; ieskābt; iešņākties; ielūzt (drusku), iedzēries; (drusku) iebārt u.c.

Iekš.

\$381:

Iekš ir radies no illātīvā *iekšan* (ko pirmajos tekstos sastop kā prepozīciju) vai lokatīva *iekšā*; cēlies ir iekšas vārds no **entjā* vai **enstjā*.

Prepozīcijas *iekš* savienojums ar ģenitīvu (labā valodā no tā izvairās) konkurē ar tīro lokatīvu (kas arī tagad var aizstāt katru *iekš* savienojumu ar ģenitīvu); *iekš septītās desmits*, skat arī FBR VIII 75 un XII 19.

Iz.

...

Prepozīcija *iz* ir tagad cik zināms tautas mutē vairs tikai Vidzemes vidienē pazīstama (citur tai nozīmē *no*); piem. nākt *iz* istabas ārā.

(Cits kas ir augšzemn. *iz*, *iz-* = ležzemn. *uz*, *uz-*.)

At.

\$369.:

Pavisam reti ir sastopama (šur tur Kursā) prepozīcija *at*: *vakar bēri pildināju pret straumīti, at straumīti; šuodien braukšu māršas vest pret kalniņu, at kalniņu* Raņķos RKr XVI 162 (Līdzīgi vēl Sabilē). Šis *at* tā tad nozīmē apmēram to, ko grieķu *κατά* ar *ak.* un *lat.* *secundum* jeb *dē*; sal. arī *lei.* *Atkalnē kalna nogāze*. Vecāka bija varbūt nozīme *no*, ko rāda slavu *ot* un baltu verbu priedēklis *at-*; sal. arī *la. nuo kalna (zemē) braukt*.

Pie Martas Rudzītes:

Iekš.

Prepozīcija *iekš* prasa ģenitīvu un lietojama ar vielas nozīmi, pie tam *iekš* savienojums ar ģenitīvu aizstāj lokatīvu: *kājs ieurpts iekš tāds kuok klucīš (Vz); diūdesmit viēna garnic iekš pūr (Br); iekš viēnām grāmatām guļ (Vc); tās īstās zemes bits zīvuo iekš grāuu vallim (Ve); zeļš zari iekš kuok klucīš kāda tāda*

(Vz); (puķe) iekš ruokām meitīnai (Vz); tā māj bi tā iekš kuokīm (P); vaķīt ir tūr iekš tās ruocīns atkal iespraust (P).

Iz.

Prepozīcija iz aprakstāmajās izloksnēs vairs nav parasti lietojama prepozīcija. Pāris gadījumos tā dzirdēta blakus verbam ar priedēki iz-. Prepozīcija prasa gēnītvu: *tas jau viss paliek veclaīcīks un iziet is prāt* (Vc): *isskrēja is šķūņa nuo bijusiēs* (Vz). Tagad iz vietā lieto nuo.

Atdalāmās prepozīcijas *ie* lietojumi latviešu valodā. Trīs piemēri no [10]

Uz šo brīdi nezinu piemērus, paraugus, kur šī prepozīcija būtu lietota atdalīti. Cik varu atrast, *ie* ir lietots [Zeps, 2000-2008], trijās vietās. Interesanti, ka *ie* lietots arī situācijā, kur latīņu tekstā neatbilst prepozīcija *in*. Cik tas darīts apzināti vai neapzināti, to es vairs neatceros.

Pirmais piemērs. Latīņu *in affectione* iztulkots latviski *ie* pieķeršanās.

<i>Simplicitas debet esse in intentione, puritas in affection.</i>	<i>Viekāršībai ir jābūt nolūkā, šķīstībai ie pieķeršanās.</i>
--	---

Te redzams, ka apīeta grūtība, kur būtu jāveido lokatīvs no atgriezeniskā –šanas lietvārda. No lietvārda *nolūks* lokatīvs veidojas dabiski un viegli, blakus *pieķeršanās* lokatīvs būtu *pieķeršanā*?

Otrais piemērs. Teikums no Augustini Confessionum. Liber Primus. Caput I iztulkots, lietojot *ie*. Alternatīvi risinājumi būtu, *ticēt* + Dat. *tev*, + Lok. *tevi*. Lietojums ar *ie* līdzinās grieķiskajam ar εἰς, *πεπιστευκέναι εἰς Χριστόν*.

<i>Quaeram te, domine, invocans te, et invocem te credens in te: praedicatus enim es nobis.</i>	<i>Lai meklēju tevi, Kungs, piesaucot tevi, un lai piesaucu tevi ticot ie tevis: jo tu esi mums pasludināts.</i>
---	--

Trešais piemērs. Nākamais piemērs no Egeria's Description of the Liturgical Year in Jerusalem. XXIV. 4.-7., kas pat nav latīņu, bet *vulgar latin* piemērs. Šeit *anastasi* ir lokatīvā, *missa* no *Ite, missa est*, kur tā tad *missa Anastasi* ir ar nozīmi *atļaišana mises daļā, kas saucas Anastasis. ie* lietojums, manuprāt, pēc būtības. Citādi būtu jāsaka *atļaišana no Anastasis daļas*, vai *atļaišana no Anastasis*. Jā, neslikti. Tāpēc jau laikam iztika bez *ie*, jo vienmēr atrodas kāds cits valodas instrumentārijs.

<i>...item benedicet fideles episcopus et sic fit missa Anastasi.</i>	<i>...atkal svētī uzticamos bīskaps un tad notiek atļaišana ie Anastasis.</i>
---	---

Šie piemēri *ie* lietojumā motivē šo izvēli. Cik apzināta šī izvēle bija, kad šos tekstus veidoju, vairs neatceros.

Atdalāmās prepozīcijas *ie* lietojumi latviešu valodā. Citi piemēri no [9]

Gadījumu, kad *ie* lietots pie ticības nozīmes, kur *ie* it kā stāv grieķu *eiç* vietā, tā arī saukšu par *eiç* - paradigmu. Lielākajā skaitā gadījumu *ie* lietota šajā nozīmē, un tieši, saistībā ar ticību *ie Kristus*.

<i>Evangelium autem nihil, nisi fidem in Christum exigit. In quem, si te totum coniciis iam iustus es.</i>	<i>Turpretī evņģelijs neko neizspiež kā vien ticību Kristum. Ie kura, ja sevi visu atdosi, būsi taisnots.</i>
--	---

Šajā piemērā pirmo sastapto *in Christum* atveidojam ar datīvu, bet otro (netiešo) lietojot *ie*.

<i>Est qui accuset vos Moses in quo vos speratis.</i>	<i>Ir kas apsūdzēs jūs, Mozus, ie kā jūs cerat.</i>
---	---

eiç –paradigma, kur šeit Kristus vietā Mozus, bet ticības vietā cerība.

<i>in quo clamamus Abba pater.</i>	<i>ie kā saucam Abba tēvs.</i>
------------------------------------	--------------------------------

ie lietojums ļauj saglabāt latīnisko konstrukciju viens pret vienu. Pati vēlme pie kaut kā tāda turēties netiek atbalstīta nekādās tulkošanas koncepcijās, bet situācijās, kad tas tā var notikt, nebūtu iemesla izvairīties no tā, ka kādreiz to arī izmantojam. Šeit tiek „gluži nejauši” saglabāts bibliskais *in quo clamamus Abba pater*.

<i>In hoc peccant, quotquot novas, praeter christianam, regulas amplexantur.</i>	<i>Grēko ie tā, kad vien jaunus likumus līdzās kristīgajiem grib apskaut.</i>
--	---

Šeit *ie* saglabā latīnisko tajā aspektā (*ie tā*), ka mums nav jānosauc, kas aiz *hoc* nekatrās dzimtes slēpjas, teiksim, tur varētu būt grēki, aspekti, vai citādi raksturotie *hoc* priekšmetojumi. Protams, šeit varēja *hoc* vispār izlaist, neiztulkot, sakot *grēko, kad vien ...*. Bet vai būs pateikts tas pats? Pieredzējis tulks atbildēs uz šādiem jautājumiem, redzot it kā visa teksta kopsakaru, un no tā izsecinot, vai *hoc* izmetams vai priekšmetojams.

<i>... quia legem nemo implet, praeter eum qui in Christum crediderit, qui est perfectio legis</i>	<i>... jo likumu neviens nepiepilda, izņemot to, kurš noticējis ie Kristus, kas ir likuma piepildījums.</i>
--	---

Šeit saglabāta latīniskā konstrukcija, bet teikums jālasa uzmanīgi, lai nesajauktu, par ko te runa. *Praeter* + *Akk.* lietots, un tā arī iztulkots, pirmais *qui* attiecas uz *eum*, bet otrais uz *Christus*, kas ir likuma piepildījums, nevis tas *qui crediderit*. Tā kā A. Knopkēns šo domu atkārtoti vairākkārt, pat daudzkārt, tad te viegli pamanīt pareizo nozīmi. Bet citādi latīniskā teikuma konstrukcija it kā uzprasās ar citu tulkojumu. Kā iztulkot, lai nebūtu divdomības situācijas? Beigu palīgteikums jāatsifrē: *jo Kristus ir likuma piepildījums*. Vai, ... *izņemot to, kas tic Kristum, kas ir likuma piepildījums*.

<i>... quaeruntque hi nihil suum, sed dei solius gloriam, cui et innituntur.</i>	<i>... un neko tāds nemeklē no sevis, bet tikai Dieva slavu, ie kā arī balstās.</i>
--	---

Var arī tulkot, *slava, kurā balstās*.

<i>... sed omnia ex praescientia eius eveniant, etiam si nobis contingant in rebus mortalium videatur.</i>	<i>... bet viss no viņa priekšzināšanas izriet, lai kā arī mums notiekošais šķistu ie mirstīgo lietām.</i>
--	--

Saglabāta latīniskā teikuma uzbūve. Bez *ie* varēja iztikt.

<i>Nam fallitur in hoc humanae rationis iudicium, quia operum dei nullam potest homo invenire rationem.</i>	<i>Jo cilvēcīgas domāšanas spriedumi tiek maldināti ie tā, ka cilvēks nevar atrast nekādu izskaidrojumu Dieva darbiem.</i>
---	--

ie tā vietā varēja būt *tajā*.

<i>... sed misericordiae divinae per Christum, innitimur, in quem qui crediderit non pudefiet.</i>	<i>... bet dievišķajā žēlsirdībā caur Kristu, ie kura kas ticēs, viņš neatstās kaunā.</i>
--	---

Kuram kas ticēs varētu dot priekšroku *ie kura, kas ticēs*.

... quemadmodum ait in Exodo.	... kā saka <i>ie Exodus</i> .
-------------------------------	--------------------------------

ie Exodus ļauj nespecificēt, vai grāmatā *Exodus*, vai *ie* kā cita.

<i>Et potentia dei, quo induendi erant apostoli, ...</i>	<i>Un Dieva varenībā, ie kā bija jāietērpjas apustuļiem, ...</i>
--	--

Te piemērs, kur lokatīvs iztulkots ar *ie+Gen*. Tātad varam rīkoties arī otrādi, tas ir, ja jau gan *in*, gan *ie*, ir lokatīvi, tad tos varam savstarpēji aizvietot gan vienā, gan otrā virzienā.

Atdalāmās prepozīcijas *ie* lietojumi latviešu valodā. Citi piemēri no [...]

A.Rāta , 244.lpp, *in unum* = vienā krājumā; varētu arī sacīt *ie viena*.

Eventuālie ieteikumi atdalāmās prepozīcijas *ie* lietojumam latviešu valodā.

1. Atgriezeniskie lietvārdi ar –šana, kuriem nav lokatīva, piem. *atgriešanās*. Lokatīvu var izveidot *ie atgriešanās*.
2. Bibliskajos tekstos un to sakarā: grieķu eiς Χριστόν var atveidot *ie Kristus*. Tas ir tiešs *iekš Kristus* aizstājums. Grieķu eiς prasa akuzatīvu, pretstatā ἐν ar Dat. akuzatīvs pie eiς izsaka kustību; ja ἐν οἴκῳ nozīmē *mājā*, statisks lokatīvs, tad eiς οἴκῳ ietver dinamiku, kustību, εἰσιέναι eiς οἴκῳ. Jaunā Derība nelieto ἐν + Dat. pie ticības nozīmes, πεπιστευκέναι, eiς + Akk. To atveidojot, lieto vokābuli *ieticēt*. Šāda forma ir lietošanā pie katoļiem. Ja sakām *ticēt ie Kristus*, mums nav jālieto atveidojums *ieticēt*, kaut gan pastiprinātā izteiksmē, *ieticēt ie Kristus*, arī varētu lietot. Kāda ir atšķirība starp *ticēt + Dat.* no *ticēt + eiς*? Atšķirība tikpat liela, kā, ja es sacītu, *es ticu, ka tu man nenozāgi dzēšgumiju* un *es ticu ie Kristus*. Tās ir pavisam dažādas ticības, un šo atšķirību ticības nozīmē izsaka ar vienkāršo vārdu eiς + Akk.
3. Prepozīciju *ie* var tulkojot lietot, kur mums jātulko lokatīvs. Palielinās variēšanas iespēja; ja teksta labskanība prasa, izvēlamies, kas šķiet atbilstīgāk. Ja, teiksim, mums bieži tekstā atkārtojas lokatīvs *mežā*, varam pa laikam to aizstāt *ie meža*, kur būsim pateikuši veco *iekš meža*, bet „bez nošķaudīšanās”.
 - a. Te gan jābūt uzmanīgam, jo *ie* „aizvietojo” lokatīvu, to izdara izmainot nozīmi. Tādējādi, ja mums šī izmainītā nozīme der vai pat izsaka labāk mūsu domu, tad *ie* ir lietojams, citādi izmaiņjums var novest pie mums nevēlama domas (un/vai pat valodas) kropļojuma. Piemēram, *ziemā* vietā nesacīsim *ie ziemas*, ja nu vienīgi gribot izsacīt *pie ziemīgiem apstākļiem*, piem., *laiks kā ie ziemas*. Būs gan iebildumi, ka *laiks kā ziemā* vai tas pats *laiks kā pie ziemas* izsaka to pašu. Vai tā ir? Un vai paralēlā forma kaut kā maisa vai kropļo domu?
4. Prepozīciju *ie* var lietot, kur *iekš* varētu iederēt, bet dēļ neliterārās „reputācijas” neatzīts. Jāskatās gan, ievērojot 3.a sacīto.

Vai *ie* ir bijusi lietošanā kā atdalāma prepozīcija?

Endzelīna darbā [Endzelīns, 1905], 396.lpp pie *iekš* mēs atrodam pieminētu gan *iekš*, gan *ie*. (*ie* ar punktu), piemēram, *ie. ūdeņa* (Vainoden, Ivanden). Iespējams, šādi, *ie* ar punkti, prepozīcija minēta attiecīgo autoru darbos.

Ko valoda atbalsta un ko neatbalsta.

Vēl viens kritērijs eventuālās atdalāmās prepozīcijas novērtēšanā ir, kā valoda to atbalsta. Mums ir jāsalīdzina ar citām līdzīgām, neatdalāmajām prepozīcijām, kuru ir pavisam maz, prepozīcijas *at-*, *sa-*, Endzelīnam *suo-* (suomazgas), kā arī postpozīcijas *-pus* (*viņpus*), *-p* (*kalnup*). Ja pievienojam šim sarakstam *ie*, tad ieraudzīsim, ka tikai *ie* ļaujas atdalīties, proti, sakot *ie meža*, mēs gan saprotam, gan pieņemam, ja ne citādi, tad vismaz kā jaunievedumu, kas tīri labi iekļaujas latviskajā. Protams, latviskais lokatīvs *mežā* mums būs un paliks daiļskanīgāks salīdzinājumā ar *ie meža*. Droši vien, bez vajadzības *ie meža* mēs nesacīsim. Tas varētu nozīmēt ieiešanu mežā (nedaudz). Kā *pie meža*, bet *no iekšpusē mežam*.

Ja turpretī ko līdzīgu mēģināsim pie citiem neatdalāmajiem, tad sakot *atbalstīsimies at sienas*, mums nesanāks latviskais *atbalstīsimies pie sienas*. *Nākt atpakaļ*, neaizvietojas ar *nākt at*. *Atpakaļ* nav nicināma forma. Endzelīns gan min prepozīciju *at*, bet ar citu nozīmi, sk. iepriekš.

Endzelīns min *sa* kā prepozīciju, bet lietuviešiem. Pēc Endzelīna *sa-* ir no krievu *so* visiespējamāk. *Satikt sa tevi* (krievu *s toboju*) latviski neskan un it kā neatpazīstas, tātad latviešiem neatdalās.

Secinājumi

No latviešu valodā lietošanā esošajām neatdalāmajām prepozīcijām atdalīšanai ļaujas prepozīcija *ie*. Kāpēc prepozīcija *ie* nav atdalījies, ir nepieciešami papildus pētījumi. Katrā gadījumā citas neatdalāmās prepozīcijas neatdalās. Ir kādreiz pastāvējusi atdalāmā *iz* un tā arī vēl tagad it kā viegli atdalās, bet tā nav plašākā lietošanā. Ja kādas aktualitātes dēļ tāda aktualizācijas nepieciešamība rastos, *iz* to atļautu darīt. Ir kādreiz pastāvējis atdalāms *at*, bet jau ar pazaudētu nozīmi. Ar *ie* ir otrādi, tā atdalītos (it kā) ļoti viegli, ja vien kāds tādu atdalāmu lokatīvu būtu vēlējies, vai būtu aktivizējis. Šajā rakstā mēģinām uzskaitīt vairākus iemeslus, kādēļ tāda aktualizācija būtu pat atbalstāma, jāsaka gan piesardzīgi. Tā jau ir lietošanā, lai arī tikai viena autora uzturēta [9,10]. Autors ir nonācis pie šī *ie* lietojuma, strādājot ar bibliskiem tekstiem, tulkojot no grieķu un latīņu valodas. Varbūt tas izskaidro, kāpēc *ie* latviešu valodā nav ieviesies, jo baltistiem uz „baltistu lietām” ir savs skats, ko citi filologi, bez baltistu palīdzības, pilnībā saprast nevarēs. Rūpīgāk jācaurskata Endzelīna darbi. Vēl pastāv iespēja, ka *ie* tomēr ir lietošanā, bet autors to nav pamanījis.

Literatūra.

1. Bīlenšteins, Augusts. 1893. Lettische Grammatik, in Handbuch der lettischen Sprache. A. Bielenstein, I Grammatik, Mittau, Fr. Lucas Buchhandlung (Iwan Rochlitz), 1863.
2. Endzelīns, Jānis. 1938. Prof. J. Endzelīns, Latviešu valodas skaņas un formas. Rīga, 1938. Latvijas Universitāte, Latvijas Universitātes mācība grāmatu serija, Nr. 7.
3. Endzelīns, Jānis, 1905. Latviešu prepozīcijas, I daļa, 1905, ie Darbu izlase, Četros sējumos, I. sējums, Rīga. 1971.
4. Ulmann, Karl Kristian, 1872, 1880. Lettisches Woerterbuch. Erster Teil, Lettisch=deutsches Woerterbuch, 1872, Zweiter Teil, Deutsch = lettisches Woerterbuch, Leipzig, 1880.
5. Bodniece, Līva. 2016. privāta sarakste.
6. Rudzīte, Marta. 1958. Ziemeļvidzemes izloksnes Braslavā, Vecatē, Bauņos un Vilzēnos. Valodas un literatūras institūta raksti. VI. Rīga: Latvijas PSR Zinātņu akadēmijas izdevniecība, 101–256.
7. Mühlenbach, Karl. 1925-1927: Latviešu valodas vārdnīca = K. Muehlenbachs lettisch-deutsches Woerterbuch / red., ergänzt und fortgesetzt von J. Endzelins. - Riga: Lett., Bildungsministerium, 2. Band.
8. Karulis, Konstantīns, 1992. Latviešu etimoloģijas vārdnīca, divos sējumos, Rīga, Avots.
9. Knopken, Andreas, 1525, 2016. IN EPISTOLAM AD ROMANOS ANDREAE KNOPKEN COSTERINENSIS INTERPRETATIO, no latīņu valodas tulkojis D. Zeps, <https://dl.dropboxusercontent.com/u/11928903/tulkoj.tek.pdf>
10. Zeps, Dainis, 2000-2008. Mājas lasīšana, Paralēli latīņu-latviešu teksti. http://www.ltn.lv/~dainize/inform_theol/Home_reading.pdf